

01 dec 2018

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:89
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV TAKSTOLEN I ROGLÖSA KYRKA,
VADSTENA KOMMUN

Uppdragsgivare: Linköping stift, Ågatan 65, Box 1367, 581 13 Linköping. org nr 252010-0021

Referens: Gunnar Nordanskog Fakturaadress är linkoping.invoices.stift@svenskakyrkan.se

Område: V Östergötland **Prov nr:** 14728-14782 **Antal borrprov omvärderade:** 11

Dendrokronologiskt objekt: Urval av prover för ny utvärdering från 1994 års undersökning.

Dendrokronologiskt och vedanatomiskt resultat:

Dendro Id	Prov-beskrivning takstolnummer från väster LH 14728-735 LH 14752-757 Kor 14746-751 S kors 14736-744 Nkors 14759-765 Korsmitt 766-73 Tornkam 775-77 Tornkonstr 78-82	Trädslag	Antal år; antal radier annan än 1	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinterhalvåret	Datering med lägre säkerhet
14731		Ek	194;2	Ej sp el Sp=1	1031	E 1046	(1047-1055)*
14734		Ek	33	Ej Sp	(1204)		(E 1213)
14741		Tall	76	Ej W	1248	E 1248	
14748		Tall	96	Ej W	1250	E 1250	
14753,1		Ek	36	Ej Sp			
14753,3		Ek	66	Ej Sp			
14753,5		Ek	68	Ej Sp	(942)	E 875-975**	(E 951)
14763		Tall	101	B	1256		(1256-1267)
14768		Tall	84	Ej W	1215	E 1215	
14775		Tall	55	Ej W	(1114)		(E 1123)
14780		Ek	139	Nära W	1135	E 1135	(1136-1146)
14751		Tall	57+2	Ej W	1237+2	E 1239	
14760		Tall	44	Ej W			(E 1186)
14765		Tall	89	Ej W			(E 1166)

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till den dendrokronologiska dateringen

Bekräftelse av resultat från 1994 med en möjlig modifiering genom en något förändrad splintstatistik på Ek: Undantag: 734, 753 (C14-komplettering), 775. Ytterligare prover i serien 14728-14782 som ligger utanför beställningen har fått datering eller dateringsförslag: 751, 760 & 765.

Prov 14763 anges som osäker i rapporten 1994 i labbprotokollet anges "de yttersta osäkra". Säkerheten på dateringen av yttersta årsring är ett gränsfall. Om den är korrekt pekar många efterdateringar på perioden 1256-1267.

C14-prov görs på ÅR 65-68, prov 14753,5 förväntad datering 942AD, 1173AD eller 1249. Provet, LuS14248, dateras till **875AD – 975AD (1 sigma, sannolikhet 68,2%), varvid det först föreslagna dendrokronologiska dateringen täcks 942 AD, de övriga förslagen kan uteslutas. Min bedömning är att dendro-dateringen fortfarande är svag men kan användas som ett mer hanterligt värde. Med detta i minnet kan sägas att virket är avverkat efter 951AD. Antalet årsringar i kärnvirket som är borthugget är okänt men resultatet pekar på att denna mur-rem har samma ålder som den andra provtagna murremmen (14731) som dateras till **efter 1046AD** indikationer tyder på en avverkningstid 1047-1055 AD.

Prov 14731 får en hög ålder om splintbedömningen med en årsring är korrekt. Bör måhända åter provtagas.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns).

”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder samt datering med lägre säkerhet noterats.